

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

Glasilo za kmetijstvo in deželno kulturo.

Izdaja

e. kr. kmetijska družba štajerska.

Nemški uredjuje generalni tajnik
ces. svetovalec **Friderik Müller.**

Na slovensko prelagaja
nadučitelj **Jožef Mešiček** v Sevnici.

Vsebina: Poročilo iz gospodarjenja na deželni kmetijski šoli v Grottenhofu. — O bolezni Black-rot. — Razne reči: Razstava avstrijskega namiznega grozdja na Dunaju 1899. Mednarodno ogledovanje žrebcev na Dunaju 1899. I. Od kmetijsko-kemiškega preskušališča v Mariboru. Zakon proti razkosavanju zemljišč. Carinsko varstvo za poljedelske pridelke na Danskem. Uvoz plemenskih goved iz Švice. Poročilo o sadni letini. Poročila o hmelju. — Uradne vesti. — Tržna poročila.

Poročilo iz gospodarjenja na deželni kmetijski šoli v Grottenhofu.

Letina ozimnega žita v l. 1899.

Pridelovanje žita se pri obstojnejših žitnih cenah samo tedaj splača, ako se posreči, povišati pridelek na prostoru brez posebne zvišanja potroškov do meje naravne kakovosti zemlje in klimatičnih razmer. Da se doseže ta cilj, je treba razun umnega pripravljanja zemlje tudi ugodnega menjavanja zrnja in skrbeti, da se rabi izvrstno zrnje za seme. Gledé te zadnje zahteve ne mislimo samo na vsejanje najtežjega, največjega in najzdravejšega zrnja, razume se tudi, da mora biti čisto drugih primesi, ampak v prvej vrsti se nam je ozirati na vrsto, katera se odlikuje po naravnej rodovitosti, vrsto, katera ima zmožnost ustavljanja se različnim škodljivim upli-

vom. Slednjič se nam je še ozirati na visoko vrednost uporabe zrnja in slame. Že večkrat se je v tem listu govorilo o poskusih, kateri so se uvedli na deželni poljedelski šoli v Grottenhofu v obdelovanji novih vrst raznih sadežev na večjem prostoru, kojim poskusom lahko pripisujemo, da se je po deželi razširilo obdelovanje z boljšimi vrstami semenja. Danes nameravamo poročati o uspehih letošnje letine v Grottenhofu ter si hočemo z ozirom na bližajočo se zimsko setev izbrati v pretres letošnjo žetev ozimnega žita.

Plitva, peščena zemlja njiv na zavodu ne dopusti, da bi pridelovali ozimno pšeničo v večjem obsegu, toliko boljše je ugodna

ozimnej rži. Z navadnim hlevskim gnojem ali sploh z gnojem bogatim na dušcu ne smemo gnojiti, ker se gnoj v vročih tleh v teh klimatičnih razmerah prehitro razkroji, kar proužročuje, da žito podleže. Dobro pa se je obnesla raba umetnega fosfatovega in kalijevega gnoja. Pred žitom je bila po navadi dvoletna deteljna trava ali mešanica raznih travnih vrst, katerej je sledila močno s hlevskim gnojem pognojena zelena turščica. V prvem slučaju je priprava zemlje trirazorna, v zadnjem kar jednorazorna (srednjegloboka brazda za praho); njive so bile vsled večletnega skrbnega obdelovanja plevela čiste. Sejalo se je v dobroprovlečeno zemljo s sejalnico v vrste. Kot najugodnejši čas sejanja se je za rž izkazala zadnja tretjina meseca septembra. Pšenica, pri katerej je še v pomladi dovolj časa, da se ustebli, se še le za ržo vseje. Daljava v vrsti znaša pri rži 10 cm, pri pšenici, katera se navadno z roko okopava, 16 cm. Pšenico je treba redoma z bakreno galico po Kühnovem načinu zaluziti, da se obvaruje setev rje. Tu in tam se je že tudi delalo več let po Dupny-evem načinu, kar pa ni pouzročilo niti slabjših niti boljnjih učinkov. Tudi vsetev v jeseni l. 1898 se je vršila brez posebnega zadržka, kakor zgoraj povedano. Kakor se bržčas še vsakdo spominja, bila je ta jesen nenavadno mila; prav taka je bila zima. Tej okolščini gre pripisati, da so se setve čvrsto razvijale kakor že zdavnej ne tako,

le žal, da so v dolgosti prenaglo rastle, tako da je že v jeseni bilo videti polego in se je bilo bati še hujše. In res, le pozne setve, če niso bile pregoste, niso poleggle. Popolnoma brez polege pa tokrat tudi v tem oziru povsem zanesljive vrste niso ostale, če tudi se je skrbelo, da se je primerno prezračila zemlja, s tem da se je čvrsto prebranalno.

I. Ozimna pšenica.

Odkar je prevzel zavod gospodarstvo v lastno režijo, to je od 15 let sem, se je neprenehoma pridelovala resasta pšenica od Tise. Z ozirom na lastne neugodne poskuse se poročevalec ni mogel odločiti, da bi se bile uvedle severne vrste, katere niso za naše krajevne razmere. Tudi večkratni poskusi z banaško pšenico, katero dozdevno ni mnogo ločiti od tisine, niso mogli poslednjo izpodriniti, katero se je le enkrat, v letu 1889, torej pred 10 leti, seme po direktni dobavi menjalo. V prvih letih žetev ni bila kaj posebna, kar je lahko razumljivo, ker so bile takratne njive v jako slabem stanju. Tako se je pridelalo v l. 1885 na enem hektarji samo 1574 kg (na oralu 865 kg) zrnja, v letu 1886 še celo samo 1037 kg (na oralu 570 kg). Razmerje je potem vendar v tej meri ugodneje postalo, da se je zemlja vsled obdelovanja in gnojenja zboljšala. Omeniti je tu treba, da se je zveznost zemlje povišala vsled gnojenja z umetnim gnojem in posebno z kalijevimi solmi (surovimi in koncentriranimi) ter

da se je vsled tega pšenici tudi v fizikalinem oziru ugodna zemlja pripravila. Poprečno se je v zadnjih sedmih letih (1892—1898) pridobivalo pro hektar 2484 kg zrnja in 4786 kg slame, v letu 1898 samem pro hektar 2437 kg zrnja in 6705 kg slame, največ zrnja je bilo v letu 1893 z 3371 kg pro hektar. Letina v letu 1899 je bila že v naprej razvidna vsled zgoraj opisanih vremenskih razmer, čemur nasledek je bilo prebohotno razvijanje pšenice. Polegla je bila skoraj popolnoma. Bilke so bile dolge in tenke, klasje proti onemu iz prejšnjih let dosti krajše. Že v naprej se je vedelo, da bo dohodek zrnja padel pod povprečno število, a množina slame da se bo zvišala, kar se je tudi pri poskusni mlačvi pokazalo. Po le-tej bo dal hektar 2085 kg zrnja in 7178 kg slame ter plev. Vendar kakovost zrnja ni tako slaba, kakor se je balo. Teža hektolitra je še vedno 77.5 kg, torej odpade na jeden hektar 26.9 hektolitrov ali na oral 15.5 hektolitrov. Za štajerske in špeciijelno tukajšnje razmere gotovo dober uspeh. Na hektar se je vsejalo samo 1.5 hektolitra semenja, kar gotovo ni pouzročilo, da je pšenica polegla. V vseh 15 letih se je bila tisine pšenice samo jedenkrat rja lotila, drugih škodljivcev in bolezni ni bilo. Proti snetju (černcu) se jo je z bakrenogalico popolnoma zavarovalo.

II. Ozimna rž.

Pri izbiri, katera vrsta rži ugaja Srednje-Štajerskej, se je razun pol-

nega klasja tudi ozirati na to, da rž kmalu dozori, ker se kakor znano v rženo strnišče še navadno ajda vseje, katera pa le takrat dobro obrodi, če se jo za časa vseje. Tem zahtevam je v teku let od 1884 sem vpeljana švedska snežna rž ustregla. Od tu se je razširila tudi po deželi. V zadnjih letih pa je pokazala lastnosti, kateere njenemu poprej dobremu glasu precej škodujejo. Bilke so bile sicer zelo dolge, pa tenke in slabotne, polegale so čedalje bolj; klasje, sicer dolgo, je ostalo vsled nezadostne oplodbe pogostoma škrbavo; zrnje je bilo dolgo in ker ni bilo vsled prekratkih plevi dovolj pokrito, je rado izpadalo. Dohodek zrnja je ostal sicer še vedno dober, a teža hektolitra je bila neugodnejša, tako da so se mogle doseči le slabejše cene. Vsled tega se je poskusilo z drugimi vrstami, in že v pretečenem letu sta se uvedli petkuška in švedska obraščena rž, kateri ste se drugod, poslednja tudi v bližnji sosesčini, prav dobro obnesli. Obe ti vrsti sta se istočasno s snežno ržjo na velikih njivah pridelovali. V letu 1898 novi vrsti niste nič polegli, snežna rž pa močno. V kolikosti zrnja ni bilo opaziti velikega razločka; kakovost pa je bila pri novih vrstah dokaj boljša, ker je tehtal 1 hektoliter snežne rži samo 67 kg, petkuške 73 in obraščene rži 75 kg. Slama obeh novih vrst je bila zelo čvrsta, skoraj bičevnata, vsled tega za vezavo manj ugodna. Te dve vrsti se v žetvi tudi niste izluščali, med-

tem ko je pri švedskeje vrsti precej izpadlo. V snežnej rži je bilo videti kakor v prejšnjih letih precej rožička, česar pa na obeh drugih vrstah ni bilo toliko opaziti.

Vsled tega se v jeseni švedska snežna rž ni več vsejala. Vsejala se je pa razun omenjenih novih vrst kot tretja vrsta Thürinška imperialna rž, katera je v pretečenem letu na njivah oskrbnitva grajščine Gozdniške kaj dobro obrodila, o čemur se je poročevalec sam prepričal. Rž je stala po konci, polegla ni bila nič, klasje je bilo polnozrnato, težko in stisnjeno. Od te vrste se je dobilo na Grottenhof seme, s katerim se je zasejal prostor okolo jednega hektarja. Letošnji pridelki so bili sledeči:

1. Petkuška rž. Ta vrst je vsled tega znamenita, ker se je od nje govorilo, da ne poleže, ter se je tudi tu v minulem letu v tem oziru povsem dobro obnesla. Ker je pa za kakih 8 dni pozneje dozorela kakor snežna rž, zato se naj jo nekoliko poprej vseje, da poprej dozori. Vsejala se je že 15. septembra, seveda se ni vedelo, da bo tako milo jesensko in zimsko vreme, kar je gotovo uplivalo na hitro razvijanje in polego. Ostebljenje je bilo pri tej vrsti že v prejšnjem letu nenavadno, tako da je treba to vrsto zelo redko sejati. Na hektar se je vsejalo samo 93 kilogramov, kar bi pri drugih z ozirom na dohodek ne bilo priporočati. In kljub temu ta bujnost in polega! Razumljivo je, da je kakovost zrnja pod tem trpela. Kolikost žetve pa je bila

povsem zadovoljiva. Dobili smo na hektarju 3001 kg zrnja in 7198 kg slame. Teža hektolitra pa znaša samo nekaj nad 69 kg. Vendar se iz tega razmeroma slabega rezultata še ne sme sklepati, da bi ta vrsta ne bila rabljiva. Nadaljno obdelovanje bo ostalo še v ožjih mejah ter se bo na skušnje letošnjega leta oziralo. Petkuška rž ima toliko dobrih lastnosti, da jo ni za opustiti. Izvanredna zmožnost ostebljenja, polno klasje, sicer kratko pa debelo zrno lepe zelene barve in precejšnje mokavosti, čvrsta in bogata, če tudi krajša slama in dobro prezimovanje cele rastline, so lastnosti v primeri z drugimi vrstami kaj očitne. Posebno važna pa utegne ta rž postati za tiste kraje, kjer se ajda na strnišče več ne seje.

2. Švedska obraščena rž. Ta je bila v jeseni 1898 vsejana na dveh poljih. Na enem, na katerem je bila tudi petkuška, je bilo 16. septembra vsejano 116 kilogramov pro hektar. Pred njoj je bila dvoletna detelja in trava. Dne 22. junija 1898 se je cela njiva pognojila pro hektarz 200 kilogrami kostne moke superfosfata, 150 kilogrami žveplokislím apnom, žal da tudi s 100 kilogrami žveplokislím amonijakom. Vegetacijski pogoji so bili za obe vrste v vsakem obziru isti. Tudi razvoj v vseh stadijih je bil isti. Polegla je popolnoma jedna kakor druga. Obraščena rž se je žela dne 12., petkuška 13. junija. Kakor znano se je v tem letu zorenje ožimine vsled hladnega vremena za naj-

manje 8 dni zapoznilo. Vendar se mora reči, da se je na sosednjih njivah stara snežna rž za jeden teden poprej lahko žela. Posebne razmere so zabranile, da se ni za poskušnjo moglo namlatiti od tega polja pridlane obraščene rži, vendar se lahko sigurno reče, da je dohodek po obilnosti in dobroti skoraj jednak onemu petkuške rži, kajti v snopji (torej še ne zmlateni) se je na hektarji našelo: Petkuške rži 83 $\frac{1}{2}$ kôp, v celotnej teži 10.698 kilogramov; od švedske obraščene rži 77 kôp, v celotnej teži 10.441 kilogramov. Po malem številu kôp pri skoraj jednakej celotnej teži bi se dalo sklepati na večji dohodek obraščene rži, ko bi se ne bilo na to ozirati, da je bilo tudi bilje daljše in močnejše kakor ono petkuške; tako da bo tudi razmerje teže zrnja in slame obeh vrst skoraj približno isto ostalo. Na drugem polji, katero se je obsejalo z obraščeno ržjo, je bil poprej rani krompir s hlevskim gnojem pognojen, in je bilo kot del predlanskega kosa, na katerem so rasle okopavine za jaro žito, z vsvkom detelje odločeno. Da bi pa njiva ne ostala celo dolgo jesen prazna in da bi si ob enem zagotovili rano strnišno deteljo za zeleno krmljenje za leto 1899, se je zemlja ročno po izkopanju ranega krompirja brez vsakega gnojenja za zimsko setev pripravila in z obraščeno ržjo obsejala. Z ozirom na prihodnji pomladni vsevek deteljne mešanice se je odmerilo na hektar le 100 kilogramov semena. Splošno

ni dobro krompir saditi na prostor, kateri se potem odloči za ozimino, ker se zemlja ne samo vsled grobov, posebno tudi vsled razrovanja pri skapanji preveč razrahlja in se potem po razoranji in povlečenji z brano za žito potrebno stanje ne dá lahko doseči, kakor bi bilo želeti. Če se že toraj v naprej ni moglo računati na bohotno (bujno) razvijanje setve v jeseni vsled male množine semena in ker se je še le konec septembra vsejalo, je vrh tega setva po zimi kazala tako slabo, da smo mislili spomladi ves prostor preorati in z jarim žitom obsejati. Vendar kar je drugim zimskim setvam bilo v škodo, je tej vrsti koristilo. Ker je bila zima mehka, se je rž sijajno popravila in če je bila v spomladi še tudi precej tenka, se ni mislilo več na preoranje. Vendar smo se še vedno bali, da bo slaba žetev. Različni plevel se je bil namreč vsled redke setve in milega vremena tako razširil, da se je bilo bati, da bo deloma rži zelo škodoval, kakor tudi detelji. Zopet ni kazalo družega, kakor temu na radikalen način odpomoči. V zgodnej spomladi smo namreč celo polje dobro povlekli, z deteljo in travami obsejali in končno še v lepem vremenu z valjarji potlačili. Res, da njiva po tej proceduri ni bi bila ravno lepa na pogled, pa pomagalo je. Kmalu je bila zelena, bilčje se je čvrsto razvijalo, listi so bili zdravi in slednjič so se pokazala čvrsta stebela z dolgim težkim klasjem. Takim „deblom“ ni nevihta in ploha ničesar ško-

dovala. Polege ni bilo nikakoršne. V jeseni je setev tako slabo kazala, zdaj pa je bilo to žitno polje najlepše daleč na okolo. Poželo se je dne 15. julija. Če tudi se je bilo tako redko vsejalo, vendar je dal po poskušnej mlačvi hektar 2756 kllogramov zrnja in 6622 kilogramov slame. A v kakovosti je zrnje nenadomestljivo; teža hektolitra znaša 74·4 kilogramov! In pri tem se da skoraj cela zmlačev za seme porabiti. Vsejana detelja in trava je kazala kaj dobro, a dolgotrajno lepo vreme jej je močno škodovalo.

3. Turingiška imperialna rž je prišla v zelo peščeno njivo, na katerej je bila poprej slaba dvoletna lucerna. Ta se je še dvakrat kosila. Priprava in gnojenje je bilo isto kakor pri petkuški in obraščeni rži po dvoletnej detelji. Sejalo se dne 19. septembra 1898, in sicer 106 kilogramov semena na hektar. Razvitek je bil istotako bujnat, kakor pri obeh prejšnjih vrstah, vendar je bila polega neznačajna, tako da se more tej rži z ozirom na malo polego med temi tremi vrstami prednost dati. Dozorela pa je nekaj dni pozneje. Med vsemi tremi vrstami je najboljše obrodila. Snopja je prišlo na hektar 89 kôp, v teži 11.574 kg. Po poskusni mlačvi pa je odpadlo

na hektar 3217 zrnja in 7928 kg slame; hektoliter zrnja vaga 72·6 kg. Težko, če se je v najboljše zemlji kje na Štajerskem dosegel boljši uspeh pri ozimnej rži v letošnjem letu. Ta vrsta zasluži torej, vsaj po izkušnjah letošnje žetve, da se jo toplo priporoča v pridelovanje, zlasti tistim krajem, kjer se ajda naj si že iz katerega koli uzroka na strnišče ne seje.

Po dosedanjih izkusih so priporočila vredne za Štajersko vse tri vrste, katere so se v Grottenhofu sejale. Izkušnja bo učila, če bodo v teku let izgubile kaj svojih dobrih lastnosti, ali če jih bodo obdržale in v kakih razmerah se bodo razvijale. Deželna poljedelska šola bo tudi letos posebno poskrbela, kakor v poprejšnjih letih, da se bo oddajalo dobro seme v nakup. Naravno je, da semena, kolikor se ga pridela na takem malem gospodarstvu, ni ravno veliko in da se bo posebno petkuške rži zamoglo malo oddati, ker bo mnogo drobnega in malega zrnja te vrste odpadlo. Turingiško imperialno seme pa prodaja tudi oskrbništvo Attems-ove graščine Gozdnik (Gösting) pri Gradcu, istotako švedsko obraščeno rž oskrbništvo pl. Reininghaus-ove graščine v Steinfeldu pri Gradcu.

Ravnatelj Jul. Hansel.

O bolezni Black-rot.

Poročilo dvornega svetnika gospoda dra. Edvarda Mach o vprašanju zastran bolezni Black-rot,

oziroma o tem, ali bi bilo primerno uvažanje trt iz tujih dežel popolnoma opustiti, glasi se tako-le:

Nad avstrijsko vinarstvo prišle so v drugi polovici tega stoletja velike nadloge, najprej plesnoba, vsaj v južne dežele, potem trtna uš in naposled peronospora; te nadloge pa so blagostanje ljudstva v vinogradnih krajih tako omajale, da je povsem opravičeno, da vlada z največjo pozornostjo zasleduje nove sovražnike in bolezni, ki pretijo vinski trti.

Vsled živahnega in naglega prometa, ki se je v tem stoletju razvil med Evropo in prekmorski deželami, so se gori imenovane sovražnice in bolezni trte, druga za drugo iz Amerike k nam zatrosile, in tu je treba pripomniti, vselej, ko se je po pojavu vsake teh bolezni uvoz ameriških, proti dotični bolezni odporljivih trt povzdignil, bila je k nam zatrosena zopet druga bolezen.

Tako je nam boj proti plesnobi, katerej so se razvrsti ameriške trte Labruska boljše upirale nego evropske trte, prinesel trtno uš; obilno uvažanje ameriških, proti trtni uši odporljivih trt peronospora in — četudi ne k nam, pa na Francosko, katero so kot najimunitnejšo vinsko deželo v Evropi vse te bolezni najprvo zadele — Black-rot ali črno gnilobo.

To trtno bolezen, katero povzroči glivica *Guignardia Bidwelli*, opazovali so, kolikor je znano, natančneje najprej leta 1848 v severnih Zjedinjenih državah v Ameriki (Ohio). Na Francoskem sta to bolezen najprej spoznala

Viala in Ravaz leta 1885. Prikazala se je tam najprej na državnem posestvu Val. Marie v departementu Herault, v prav toplem in zajedno mokrotnem kraju. Od 1885 razširjala se je bolezen po Francoskem, sicer počasi, a nahaja se dandanašnji glasom Rathayevega potopisa z leta 1897 že najmanj v 29 departementih.

Vrhutega pa se je leta 1896 pojavila tudi na Ruskem v Kavkazu (Kaheciji in v okraju Signah, pokrajini Tiflis). Zagotovo pa ni dokazano, da se bojda na Portugalskem močno razširja. V Avstriji menil je umrli micolog baron Thümen, da je Black-rot leta 1891. zasledil v Poreču na Istrskem. Profesor Rathay pa je neovrgljivo dokazal, da tisto ni bil Black-rot, marveč nekoliko sorodna, po glivici *Choniothyrium Diplodiella* povzročena bolezen White-rot, bela gniloba.

Dozdaj se še ni zvedelo, da bi se bil Black-rot v Avstriji pojavil. Tudi Ogerska je po določnem zagotovilu ogerskega poljedelskega ministerstva (dopis, poslan c. kr. poljedelskemu ministerstvu dne 2. januarja 1899 št. 89.320 VIII/I) še Black-rotu prosta.

V Ameriki velja Black-rot za najnevarnišo bolezen trte. Tudi na Francoskem napravlja po nekterih vinorodnih krajih velikansko škodo in vinogradniki se ga zelo bojé, to pa toliko bolj, ker se navzlic marljivemu prizadevanju dozdej ni posrečilo, to bolezen popolno in zanesljivo pokončevati.

Z ozirom na to, je kraljeva ogerska vlada že dne 20. decembra 1890 prepovedala uvažanje trt iz Francoskega. Avstrijska vlada je tako prepoved izdala meseca februarja 1891. Meseca avgusta tistega leta potoval je profesor E. Rathay, sedanji ravnatelj enologično-pomologičnega zavoda v Klosterneuburgu, po naročilu poljedelskega ministerstva na Francosko, da bi na lieu mesta (v družbi več delegatov ogerske vlade) proučeval vprašanje o bolezni Black-rot.

Iz Rathay-evega poročila, podanega meseca oktobra 1891, bodi tukaj le posneto, da poročevalec izrečno povdarja, da je mogoče, bolezen s trtami reznicami zatrositi in da je po opazovanju zadobil mnenje, da glivica bolezni Black-rot trtnih vrst *Vitis riparia*, *Vitis rupestris* in *Solonis* ne napada, pač pa vse evropske trte, kakor tudi mnoge ameriške, n. pr. Jaquez, Othello in druge.

Z ozirom na to priporočal je Rathay, da se prepoved uvažanja trt iz Francoskega za vrste *Vitis riparia*, *Vitis rupestris* in *Solonis* prekličje.

C. kr. poljedelsko ministerstvo je to storilo — tudi iz zelo važnega vzroka, ker v Avstriji še ni bilo dobiti dovolj trt za podlogo v obnovitev po trtni uši opustošenih vinogradov.

Na Ogerskem dovoljeno je bilo potem za nekaj let uvažati ameriške trte iz Francoskega, ko so bile poprej na kraju dobave razkužene pod nadzorstvom ogerskih

uradnikov. (Trte so se več ur v vodi razmakale, potem pa dejale eno uro v enoprocentno raztopino zelenice, pozneje pa se je dokazalo, da je ta metoda nedostatna, ker raztopina zelenice ne uniči v piknidnih kapicah zaprtega trosa).

Ni mi znano in iz spisov ni razvidno, kako dolgo je Ogerska dopuščala trte uvažati. Dandanašnji in že nekaj let sem pa je na Ogerskem zelo strogo in prepovedano je celo prevažanje francoskih trt. Še celo iz nesumljive Tirolske (Sv. Mihel) se je dovoljenje za uvoz trt interesentom večkrat odreklo.

Odkar je bil profesor Rathay leta 1891 na Francosko poslan, se vprašanje zastran bolezni Black-rot ni pomirilo. Black-rot se je od tedaj zelo razširil in se pojavil v vinorodnih krajih francoskih, kateri imajo kakor departement Rhone, Jura, Saone et Loire in Youne klimatične razmere, ki niso bistveno drugačne kakor v avstrijskih vinskih krajih. Tudi zatiranje bolezni provzročja še velike težavnosti in ni popolnoma zanesljivo, zakaj poleg dobrih uspehov pokažejo se na Francoskem vedno še mnogi neuspehi.

C. kr. poljedelsko ministerstvo je zato sklenilo, leta 1897 še enkrat odposlati ravnatelja Rathay na Francosko, da natančno pozve sedanje stanje tega vprašanja. Ravnatelj Rathay se je odzval temu naročilu takoj v začetku septembra, prepotoval je departementa Rhone, Vaucluse, ogledal trtnice Fr. Richter-ja v Sabletu, Seguretu, Ca-

rombu i. dr. dalje je potoval po departementih Herault in Gard, kjer je preiskal trtnice Fr. Richter-ja pri Montpellier-u, potem M. Courty-a v St. Georges-u in M. Blanc-a v St. Hippolyte du Fort-u in Lasalle, potem pa se peljal v zahodno Francijo v zelo okuženi departement Lot et Garonne v Aiquillon (h gospodu Lavergue) in v Nerac (k M. De La Faye, M. Latouche in Roguefort, M. Pagnon v Vianne, M. Dubas v Legataire, M. Ducasse v Ch. Cazeau, M. Mezin (državno posestvo Mirail). Naposled potoval je v Toulouse in zopet nazaj v Montpellier. Na tem potovanju je imel priložnost, pogovarjati se z najveljavnejšimi učenjaki v tej stroki.

Ravnatelj Rathay podal je c. kr. poljedelskemu ministerstvu nadrobno poročilo, v katerem je na vprašanje, ali se more zatros Black-rota v Avstrijo zabraniti samo s prepovedjo uvažanja trt, ali tudi z drugimi odredbami, določno odgovoril, „da je v dosego tega namena pripravna edino le prepoved uvoza“.

Tekom preteklega leta so na podlagi Rathay-evega poročila, ki se je v bistvu priobčilo v številkah 16, 17 in 18 časopisa „Weinlaube“ l. 1897. in v posebnem odtisku teh člankov, vložile nekatere korporacije, n. pr. kmetijsko društvo v Radvanju pri Mariboru, deželni odbor in kmetijska družba štajerska, dalje deželni odbor češki, in, če se ne motim, tudi zemljedelski svet tirolski do c. kr. poljedelskega ministerstva prošnjo:

Uvažanje trt iz Francije, Amerike, Ogerske (katero so, kakor se dozdeva po krivem smatrali za okuženo od Black-rota), potem iz vseh drugih dežel, katere zastran Amerike niso izdale uvozne prepovedi, ali o katerih obstoji iz kakega drugega vzroka četudi najmanjši sum, da se je v njih pojavil Black-rot, naj se opusti čisto in brez izjeme.

Poljedelsko ministerstvo je z ozirom na Rathay-evo poročilo odslej vložene prošnje za dovoljenje uvoza trt iz Francoskega odbilo, mej drugim tudi od francoskega poročništva priporočeno prošnjo posestnika trtnic Grégoire v Villefranche (Rhône), kar se je potom c. kr. ministerstva za vnanje stvari tudi naznanilo francoskemu poročništvu.

Ni se pa moglo ministerstvo odločiti, da bi bilo proglasilo popolno zaporo uvažanja trt iz Francije, ker je imelo vendar le pomisleke proti taki ostri naredbi, zlasti z ozirom na to, da bi se morda le pokazala potreba uvažanja raznih novih, dragocenih trt za podlogo.

Ministerstvo je torej sklenilo, da zastran še ne dosti pretresovanega vprašanja, ali bi bilo primerno, načelno se odpovedati vsakemu uvozu trt iz inozemstva, pozve mnenje kmetijskega sveta in je sestavilo radi hitreje rešitve te zadeve, ne da bi bilo čakalo na sestanek kmetijskega sveta, na podstavi §§ 5 in 8 nameravanega definitivnega pravnega reda posebni oži odbor za to zadevo,

katero je ministerstvo odstopilo kmetijskemu svetu, meni pa izročilo referat.

Predno stavim določne nasvete, zdi se mi primerno, na podlagi poročila ravnatelja Rathay in predležečih podatkov iz časopisov na kratko pretresavati za presojo zadeve najvažniše točke.

1. Razširjanje bolezní na Francoskem in po njej provzročena škoda.

Black-rot razširil se je na Francoskem, odkar se je prvič prikazal v Val-Marie (Hérault) do danes razmerno počasi. To pa izhaja iz narave bolezni provzročujoče glivice; nje razplodni organi, piknidi, narejajo kapice, v katerih je trosje zaprto in iz katerih izstopi navadno v podobi sluzavih nitij, v kojih je bilo nastlano in z neko oljnato substancijo združeno. Le voda raztopi te kupčke trosja, da se razdele posamezna klična zrna.

Na suhem zraku zdrobé se posušene nitij na majhne, vedno še nekoliko kličnih zrn obsegajoče kosce, katere veter ne more tako lahko in tako daleč raznesti, kakor klična zrna peronospore in plesnobe, ki se lahko odtrgajo od svoje steljke, ki posamično stoje in niso obdana od lupine, katere torej, kakor vemo, vetrovi v najkrajšem času lahko raznesejo čez širne dežele.

Dosedanje poskušnje so pokazale, da glivico Black-rot redkokdaj veter zanese v daljave, temveč da se bolezni največ razširi po obolenih delih trsa, in sicer z

jagodami ali njih deli, kakor tudi z listjem in lesom, s čimer si razlagamo počasno razširjanje bolezní.

Po Rathay-evem poročilu bilo je koncem leta 1897. med 87 francoskimi departementi 29 okuženih od Black-rot, med temi

močno departement Avegron (od 1885. l.), Lot et Garonne (1885), Gers in Landes (1891),

precej močno Lot (1885), Tare et Garonne, Haute Garonne (1890),

manje Herault (1885), Charente inferieure, Charente, Gironde, Dordogne, Corexe, Cantal, Pyrénées orientales, Ande (1896), Garde, Drôme, Isère (1896), Rhone, Saône et Loire, Yonne (1896), Bas-Pyrénées, Ariège (1896), Allier, Jura (1897), Loire (1896).

Mej navedenimi okuženimi departementi najdemo ne le take, ki se odlikujejo s posebno dobrim podnebjem, ampak tudi več severnih departementov, mej katerimi omenimo zlasti departement Yonne (48. stopinja širine), Jura, Loire, Allier in Saône et Loire (47. stopinja širine), in Rhone pod (46. stopinja širine).

Pod istimi stopinjami širine leži največ avstrijskih vinorodnih krajev, dočim sega Dalmacija še do 43. stopinje širine.

Najbolj razširjena in najhuja je bolezni v bolj mokrotnih zahodnih departementih, dočim je videti, kakor da bi v južno vzhodnih delih Francije, v tako zvanem Midi, tam največ suho poletno vreme razširjanje bolezní manje pospeševalo.

Ali iz opazovanja Rathay-evega je sklepati, da vsaj v južnem delu Francije ni nobeden vinorodni kraj popolnoma varen pred boleznijo in s prva razširjeno mnenje, da se bolezen more širiti le po izjemno toplih in zajedno mokrotnih krajih, se nikakor ni uresničilo.

V Ameriki, kakor poroča P. Viala, je bolezen razširjena do južne Kanade, do 50. stopinje širine, četudi pustoši najbolj v krajih ob Atlantiškem morju, ob zalivu Mejikanskem in ob velikih rekah (Missouri, Ohio), kjer se spajata največa vlažnost in toplota.

Viala, ki je leta 1887 po naročilu francoske vlade prepotoval ameriške vinorodne kraje, pripoveduje, da imajo vinogradniki v Ameriki Black-rot za najnevarnišo vseh trtnih bolezni. V krajih New Jersey (Vineland), Seabrock (Maryland), Charlottesville (Virginija), St. Louis in Neosho (Missouri), Dallas (Texas) našel je Viala na svojem potovanju 80, 90 in 95 odstotkov trgatve uničene.

Kultura evropskih trt se je v Ameriki na mnogih krajih, kakor n. pr. celo v peščenih, trtne uši

prostih tleh, le radi Black-rot opustila in mnogi polutani (hibride), ki se v Ameriki vzgajajo, naj bi v prvi vrsti v to služili, da se dobe trte, katerih Black-rot ne bo napadal.

Koliko škodo bolezen v nekaterih zahodnih departementih francoskih provzročila, o tem nam podaja Rathay v svojih potopisih od l. 1891 in 1897 zelo žalostno sliko.

Na svojem zadnjem potovanju našel je v okolici Nerac-a ob času trgatve na porobju vinogradov večkrat meter visoke kupe črnih jagod, napadenih od Black-rot.

V departementu Gers je bila 1896 bojda vsa letina uničena. Tudi z drugih krajev prihajajo slična poročila. Tekom malo dni zginje vinogradniku hkratu vse upanje na dobro letino. Celo v severnih departementih more glivica narediti veliko škodo.

Tako je poročal Rathay, da je po priobčilih Jouveta l. 1896 Black-rot na nekaterih parcelah v vinorodnih krajih Salius in Arbois v departementu Jura popolnoma zatrl vinsko letino. (Dalje sledi.)

Razne reči.

Razstava avstrijskega namiznega grozdja na Dunaju 1899.

Lepega namiznega grozdja potrebuje se na Dunaju od leta do leta več, ali žal, prihaja skoro izključno le iz Ogerskega. Da se to

tekmovanje ustavi, priredi društvo za varstvo avstrijskega vinarstva v začetku oktobra na Dunaju prvo razstavo namiznega grozdja, ki naj

Dunajčanom pokaže, da naše grozdje ni slabše od ogerskega, zlasti pa, da domače vinogradnike in njih pridelke spoznajo in se tistim odprejo dobičkonosna prodajališča.

Dunajska mestna občina je v ta namen dala na razpolago pripravljeni prostor v obljudenem delu mesta, s čimer je zagotovljen živahen obisk razstave.

Ozaljšavo, kakor tudi razpostavljajo grozdja preskrbel bo brezplačno odbor razstave. Za razstavo pripravno je zlasti tako namizno grozdje, ki je lepe oblike, ima kolikor mogoče debele jagode in je take kakovosti, da ob razpošiljanju škode ne trpi. Beli in rudeči španjol, žametasta črnina (kavščina), rumeni muškatelec, črna lipovščina in razne druge, trdnokožnate vrste so v to posebno pripravne.

Da dospé grozdje nepoškodovano v namembe kraj, treba ga je dobro, trdno vložiti. V to rabimo najbolje štirioglate košarice, katere z lesno volno ali papirnatimi zrezki izpolnimo in kamor potem v svilnat papir ovito grozdje na trdno vložimo, da se na potu ne more stresati. Ovijanje v svilnat papir ima namen, da jagode obdržijo lepi duh, na kar se naj pazi že pri odrezavanju grozdja.

Ako bi kateri razstavljalec hotel trte na ogled postaviti v loncih ali obloženih šparonih, more tudi take doposlati v lepih eksemplarih. Da bo vkladba kolikor mogoče jednotna in da se

ustreže tistim razstavljalcem, katerim bi bilo težko, priskrbeti si pripravnih košaric s potrebno lesno volno, oziroma papirnatimi zrezki, oddajala jim bode sadjarska in vinarska šola v Mariboru vse tvarine po ceni lastnih stroškov. Razen vkladanja in pošiljatve, katera pa bo, kakor je pričakovati, po prizadevanju razstavnega odbora znižana, ta važna priredba razstavljavcem ne bo provzročila nikakšnih stroškov za najem prostora. Nadalje je nameravano, ostalo grozdje po končani razstavi po dražbi prodati, in izkupilo, odbivši dotične stroške, izročiti razstavljalcem. Vsakdo, ki ima lepo namizno grozdje, se lahko torej razstave udeleži, in želeti bi bilo, da bi udeležba bila mnogobrojna. Prosimo torej vse občine, kmetijska okrajna društva, vinarska društva in interesente, da delujejo za to priredbo, ki more domačemu vinarstvu zelo koristiti.

Zglasitve naj se kar najhitreje pošljejo ravnateljstvu štajerske deželne sadjarske in vinarske šole v Mariboru in pri tem napove, katere vrste grozdja se bodo razstavile in koliko košaric se potrebuje, kakor tudi koliko in katere vrste grozdja je med razstavo in po razstavi oddati.

Do kdaj in kam se mora grozdje poslati, kakor tudi vse drugo, kako dolgo bo razstava trajala, se bo še pravočasno naznanilo.

Štajerski oddelek odbora za razstavo avstr. namiznega grozdja na Dunaju 1899.

Mednarodno ogledovanje žrebcev na Dunaju 1899 I.

Že dne 1. oktobra t. l. poteče čas zglaševanja za osmo ogledovanje žrebcev, katero se priredi v dobi od 14. do 17. oktobra v c. kr. Pratru po izpodbudbi in napovedi c. kr. poljedelskega ministerstva. Posestnikom žrebcev se pri tej strokovni razstavi nudi dobrodošla priložnost, da svoje blago prodajo naravnost brez prekupovanja. Pričakuje se, da bodo razen avstrijske vlade, katera bo kakor vsako leto tako tudi letos veliko pokupila, tudi druge države odposlale svoje zastopnike na Dunaj nakupovat žrebcev. Zastran nakupovanja po c. kr. poljedelskem ministerstvu naj velja za vodilo, da se zahteva pri čistokrvnih žrebcih in pri žrebcih žrebčar-

niškega plemena starost najmanj tri leta in pri žrebcih hladnokrvnega plemena starost najmanj dve leti, kar se tiče barve, posebno žrebcev hladnokrvnega plemena, priljubljene so najbolj jednake temne barve. Da nima kdo napačnega mnenja, bodi napovedano, da se s prijavo žrebcev posestnikom nikakor ne krati njih pravica razpolaganja s taistimi, in da si c. kr. poljedelsko ministerstvo ne pridržuje nikake predkupne pravice. Ker je prostor le za omejeno število žrebcev na razpolago, zato se priporoča, da se prijave pošljejo kar najbrž tajništvu VI. sekcije za konjerejo, Dunaj I., Herrengasse 13.

Od kmetijsko-kemičnega deželnega preskušališča v Mariboru.

Da bi se pospeševala na Štajerskem uporaba umetnih gnojil v kmetijstvu, posebno v sadjarstvu in vinarstvu, naročil je visoki štaj. deželni odbor z naredbo z dne 30. julija 1895, št. 20.396, štajerskemu kmetijsko-kemiškemu deželnemu preskušališču v Mariboru, da izvrši naročila takih gnojil združnim potom na najceneji in najzanesljiviši način.

Imenovani zavod bo naročil gnojila, kakor hitro se oglasi deležnikov za množino do 10.000 kilogramov. Pozivamo torej vse interesente, ki hočejo tem potom dobiti umetna gnojila, da se obrnejo za jesensko dobo najkasneje do konca septembra ali pismeno

z naznanilom, koliko in ktere vrste gnojila želijo, do podpisanega vodstva, ali pa da osebno napovedo to v prostorih zavoda (Urbanigasse 23).

Gnojila se razdelé takoj ko pošiljatev dojde, o čemer se bodo deležniki obvestili, na kolodvoru v Mariboru ali pa v skladnici preskušališča tekom 1 do 2 tednov, v zadnjem slučaju se pa nekaj doplača, da se povrnejo prevozní stroški. Plačati se mora takoj ob prejemu gnojila. Vsa natančnejša pojasnila daje: vodstvo kmetijsko-kemiškega dež. preskušališča v Mariboru.

Opomba. O vrsti in množini gnojil, ki se naj rabijo, daje zgoraj

imenovano vodstvo na pismena vprašanja takoj pojasnilo. V takih popraševanjih je treba povedati, ktera kulturna vrsta se ima gnojiti, kakšna so tla (lahka, teška, ilovica, pesek i. t. d.), ali je zemljišče mokro ali suho, kaj je poprej tam rastlo in kako gnojilo, in morabititi druge, opazke, katere je dobro vedeti.

Zakon proti razkosavanju zemljišč.

V nemškem cesarstvu veljavni državljanski zakonik, kakor znano, ne prepoveduje nadrobne prodaje zemljišč, tako zvanega razkosavanja posestev. Celo to vprašanje prepuščeno je prosti razsodbi poedinih držav. Ker pa je razkosavanje posestev, zlasti v Frankoniji in gorjenjem Švabskem, postalo zelo nevarno tamošnjemu kmetiškemu stanu, sklenila je virtemberška poslanska zbornica po nasvetu kraljevo virtemberške vlade do- ločbo, da kdor kupi zemljišče, obsegajoče najmanj tri hektare, ki se je doslej skupaj oskrbovalo, sme tisto šele po preteku treh let na drobne kose prodati; ako hoče poprej prodati, mora zemljišče oddati celotno ali saj 75 % skupaj. To bo razkosevalce posestev (kateri zemljišč sami ne obdelujejo, marveč jih parcelirano takoj zopet prodajo in svoj denar naglo iztirjati hočejo) očitno zelo oviralo pri njih poslu.

Carinsko varstvo za poljedelske pridelke na Danskem.

V finančnem ministerstvu postavila se je komisija enajstih članov, ki ima nalogo preiskavati, ali bi bilo carinsko varstvo kmetijskim pridelkom in danskemu poljedelstvu sploh koristno in kako naj bi se tisto uvedlo.

Uvoz plemenskih goved iz Švice.

C. kr. ministerstvo za notranje stvari je z ukazom z dne 31. julija, št. 25.407, vnovično prošnjo živinorejske zadruge v Bischofteinitz (Češko) za dovoljenje uvoza plemenskih goved simendolske pasme iz Švice iz živinozdravsko-policijskih ozirnov odbilo.

Poročila o sadni letini.

Odesa, 30. avgusta 1899. V tavrski in hersonski pokrajini so bile lepe marelice in breskve, a obilna letina ni bila. Sliv je zelo veliko in so dobre. Letina jabolk in hrušek bo prav dobra. Vinogradi pa niso v posebno dobrem stanju. V Besarabiji je bila sadna letina dozdej v južnem delu srednja, v severnem dobra, četudi je sadje na mnogih krajih hitro gnilo. Jabolka in hruške so dobre, tako tudi slive. Vinogradi so se po dežju lepo popravili in obetajo dobro trgateg. Na Krimu je bila dozdej sadna letina jabolk in

hrušek prav obilna, tudi dobro je sadje. Cene so za pud v Odesi take-le: jabolka: celebke 2 rublja 40 kopek za pud, šafranke (boljše vrste) 4 rublje, šafranke (slabše vrste) 2 rublja 50 kopek, rejnete 3 rublje. Razen teh vrst so še druge, ki imajo ime po kraju, kjer rasto. Glavni trgovišči sta Sevastopolje in Jalta. Vinogradi so po vsem Krimu prav lepi.

Petrograd, 26. avgusta. Od jagodja, ki pride v tukajšnjem okraju

v pošte, kažejo rdeče jagode in maline slabo in pozno letino, tako tudi borovnice. Brusnice pa so dobro obrodile. Iz južne Rusije pa se poroča o bogati letini jabolka, tudi sliv je bilo baje nad srednje. Vsled izpodbude c. kr. poročništva je ruski finančni minister carinskim uradom naročil, da pri uvažanju inozemskega sadja, posebno od julija do novembra, carinske formalnosti naglo opravljajo, da se sadje ne pokvari.

Poročila o hmelju.

Žalec, dne 11. septembra 1899. (IX. poročilo južnoštaj. hmeljarskega društva.) Cena za golding, ki je bila spočetka 100 gld., je vsled medle kupčijo padla na 65 gld. Od včeraj je kupčija živahnjša, cena se je vzdignila do 70 gld. Ker pridelek ugaja, začeli so ga producenti dražje držati. Dozdaj prodali so le mali producenti, večji čakajo.

Anton Petriček,
društveni tajnik in blagajnik.

Kapla, dne 13. septembra 1899. Pozni hmelj se je tukaj obiral po ležah poglavitne doline v zadnjem tednu avgusta in prvem tednu

septembra, po stranskih dolinah in bregovih pa v slednjem tednu, in je obiranje zdaj sploh končano. Letina poznega hmelja je po svoji kakovosti izborna, po množini pa približno za $\frac{1}{5}$ manjša od leta 1898. Pozni hmelj je zdaj že popolnoma suh za prodajo, mnogi posestniki želijo ga prodati. Tako domači kakor tuji skupčevalci hmelja so bili dosihmal pri nakupovanju poznega hmelja zelo zdržni, in producenti so doslej razmerno male množine prodali po 60—80 gld. meterski cent.

Gustav bar. Wittenbach.

Uradne vesti.

I z k a z

o živinokuznih boleznih, ki so vladale, oziroma ponehale na Štajerskem v poročevalni dobi od 3. do 10. septembra 1899.

Vladajo: 1. Garje ovac v občinah Klaus, Unterthal (po 1 planina), pri kozah v občinah Ramsau, Unterthal (po 1 planina) v okr. Gröbming in pri kónjih v občini Wörth (2 hleva) v okraju Hartberg.

2. Rudečica svinj v občinah Turnau (1 hlev) v okraju Bruck ob M.; Tebarje (2 hleva) v celjskem okraju; Kornberg (2 hleva) v okraju Feldbach; Bretstein (1 planina), Grosslobming, Pichelhofen (po 1 hlev) v okraju Judenburg

Hafning, Mühlthal (po 1 hlev) v okr. Leoben; Prebensdorf (1 hlev) v okraju Weiz; sv. Janž (1 hlev) v slovenjegraškem okraju.

3. Svinjska kuga v občinah Ptuj (1 hlev) v okraju mesto Ptuj; Afenz (4 hlevi in 1 planina), Fözl (5 hlevov) v okraju Bruck ob M.; Knittelfeld (1 hlev), Spielberg (1 hlev) v okraju Judenburg; Donawitz (1 hlev), Leoben (3 hlevi) v okraju Leoben; Radvanj (2 hleva) v mariborskem okraju; Jurovec (8 hlevov), Podlehnik (1 hlev), Manjberg (8 hlevov), Središče (1 hlev), Slatina (5 hlevov) v ptujskem okr.; sv. Peter pod sv. gorami (2 hleva), Zakot (1 hlev) v bre-

žiškem okraju. — Tukaj omenimo, da v vseh teh od svinjske kuge okuženih hlevih ni nobene svinje več.

4. Steklina pri eni svinji v občini Slovenska Gorca v radgonskem okraju.

Ponehala je: 1. Rudečica svinj v občinah Weissenbach v okraju Feldbach; Dürnberg v okraju Judenburg; sv. Peter, Zabukovje v brežiškem okraju.

2. Svinjska kuga v občinah Obdach v okraju Judenburg; Račje v mariborskem okraju.

V Gradcu, 11. septembra 1899.

Tržna poročila.

Senjmi na Štajerskem.

Brez zvezdice so navedeni letni senjmi za blago, z eno zvezdico (*) so živinski senjmi, z dvema zvezdicama (**) senjmi za blago in živino.

Dne 6. oktobra: Spodnja Polskava (svinjski senjem) v sl. bistrškem okraju; Pišce** v brežiškem okraju.

Dne 7. oktobra: Tilmič** v lipniškem okr.; Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okr.; Halbenrein** v radgonskem okr.; Brežice (svinjski senjem).

Dne 9. oktobra: Gomilica** v lipniškem okraju.

Dne 10. oktobra: Orešje** v brežiškem okraju.

Dne 12. oktobra: Teharje* v celjskem okraju; Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Gradec*.

Dne 13. oktobra: Fraustauden* v mariborskem okraju.

Dne 14. oktobra: Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okraju; Brežice (svinjski senjem).

Dne 15. oktobra: Oplotnica** v konjiškem okraju.

Dne 16. oktobra: sv. Lenart** v slovenjegraškem okraju; Loče** v konjiškem okraju; Spielfeld** v lipniškem okraju; Račje (kramarski, živinski in konjski senjem) v mariborskem okraju; Sv. Križ** v rogačkem okraju; Planina* v

sevniskem okraju; Arvež (senjem z drobnico).

Dne 17. oktobra: Ema** v šmarjskem okraju pri J.

Dne 18. oktobra: Vojnik* v celjskem okraju; Mozirje** v gornjegraškem okraju; sv. Marko** v laškem okraju; Trbovlje** v laškem okraju; sv. Trije Kralji v šentlenartskem okraju, Sl. G.; Podsreda** v kozjanskem okraju.

Dne 19. oktobra: Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Gradec*.

Dne 20. oktobra: Maribor, levi Dravski breg (živinski in konjski senjem).

Dne 21. oktobra: Mala Nedelja v ljutomerskem okraju; Sevnica**; Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okr.; Brežice (svinjski senjem); Maribor, levi Dravski breg**; Celje** (tudi konjski senjem).

Dne 23. oktobra: Videm* v brežiškem okraju; Ribnica** v marenberskem okraju.

Dne 25. oktobra: Bizeljsko** v brežiškem okraju; Velenje** v šoštanjskem okraju; Lipnica*.